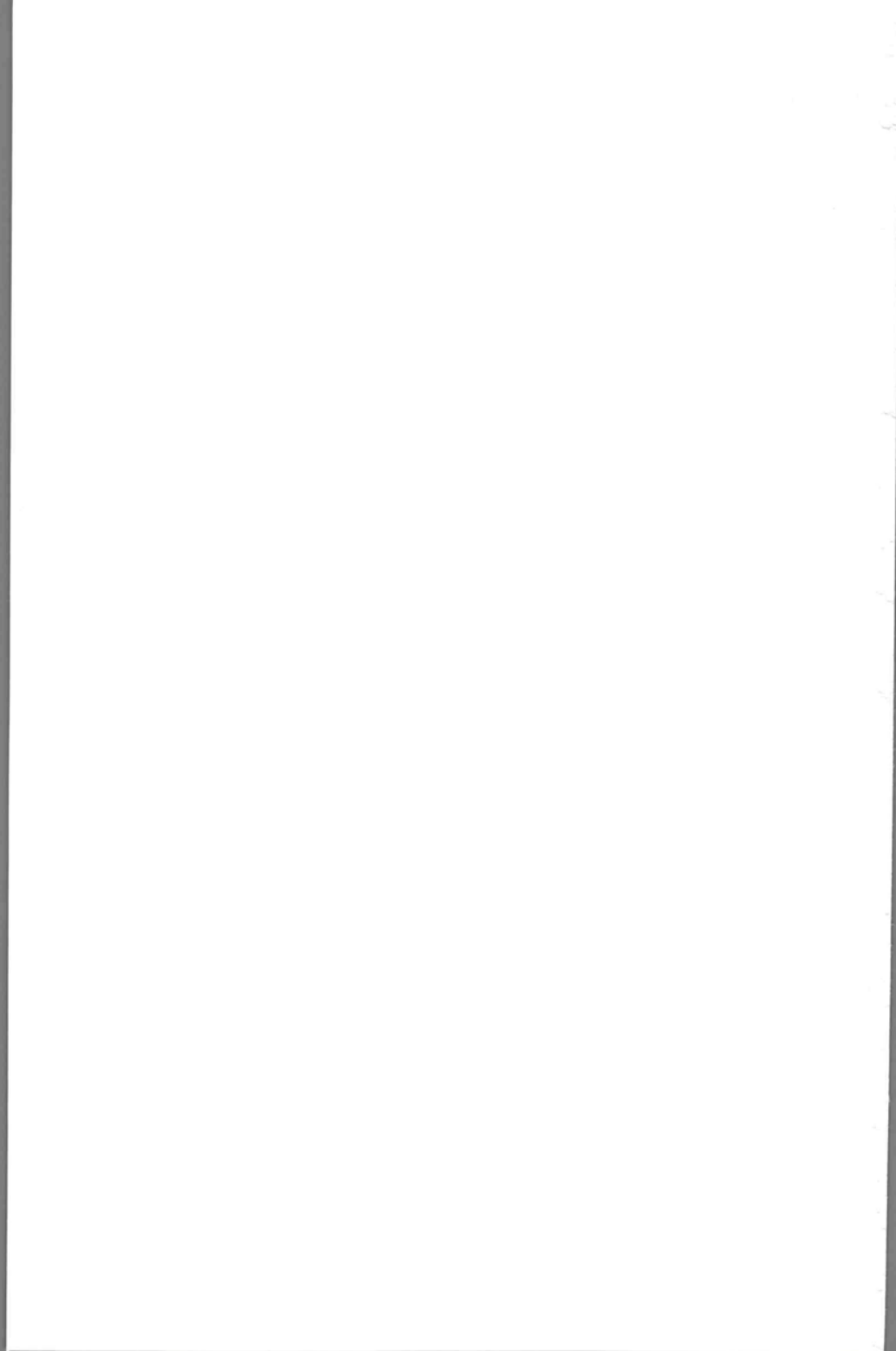
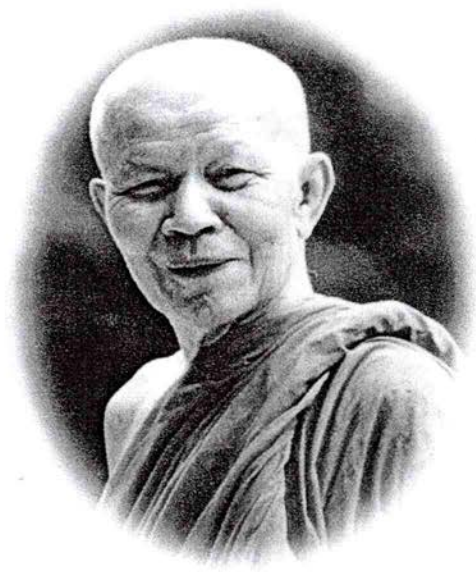

วัดป่าบ้านตาด

ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ฉันตนพมทอจากตอเวทนี ๑๒๓๕
พระสมณเฒ่ากว่า ๑๐๐ ปีเศษ ได้เคยดูใน ๑๒๓๕
ของเวทนี มีหัวใจสำคัญและจำเป็นมาก
กว่าสิ่งใด ' พหุสัจจะ ' นั้นได้สำเร็จ
และรวบรวมต่อโลกนี้ไว้แล้วเสมอ
พหุสัจจะ คือ ๑๒๓๕ นั้น ๑๒๓๕
สิ่งนี้แหละ คือ วิถีชีวิต.

๒๕

ประวัติหลวงตา

 กำเนิด ในครอบครัวชาวนาผู้มีอันจะกิน ณ บ้านตาด อุดรธานี

 วันเกิด ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖

 นาม บัว โลหิตต์

 พี่น้องทั้งหมด ๑๖ คน

 สมัยเด็ก เคารพเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา โดยได้ร่วมทำบุญ
ตักบาตรกับผู้ใหญ่อยู่เสมอ

 วัยหนุ่ม เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงของครอบครัว ชยันขันแข็ง ทำงาน
อะไรทำจริงๆ จังๆ เป็นที่ไว้วางใจของพ่อแม่ในการงานทั้งปวง

 คู่ครอง เดิมไม่เคยคิดจะบวช เพราะอยากมีครอบครัว แต่มักมี
อุปสรรคให้แคล้วคลาดทุกทีไป

 เหตุที่บวช เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี พ่อแม่ขอร้องให้บวชตาม
ประเพณีอยู่หลายครั้ง ท่านก็ทำเฉยๆ ตลอดมา ไม่ยอมรับหรือปฏิเสธ
แต่อย่างใด ในครั้งสุดท้ายนี้ ด้วยความปรารถนาอย่างแรงกล้าหวังพึ่ง
บุญจากการบวชของลูกให้ได้ ถึงกับทำให้พ่อแม่ น้ำตา ร่วง ครั้งนี้
ท่านรู้สึกสะเทือนใจและเห็นใจพ่อแม่มาก จึงตัดสินใจ และยอมบวช
ตามประเพณี เพื่อตอบแทนพระคุณพ่อแม่ โดย
ตั้งใจไว้ในตอนต้นนี้ว่าจะบวชเพียงระยะสั้นๆ เท่านั้น

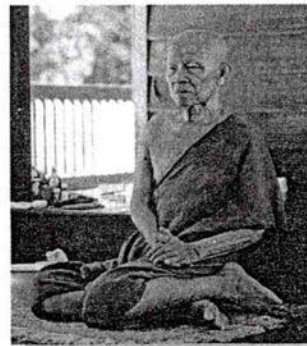
 วันบวช ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗
ณ วัดโยธานิมิตร อุดรธานี

พระธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล)

 พระอุปัชฌาย์ ชื่อ ท่านเจ้าคุณ
พระธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล) วัดโพธิสมภรณ์

 เคารพพระวินัย ด้วยเต็มมีนีสัย
จริงจัง จึงบวชเพื่อเอาบุญกุศลจริงๆ
และตั้งใจรักษาสิกขาบทวินัยน้อยใหญ่
อย่างเคร่งครัด ในพรรษาแรกท่านได้ตั้ง

สัจจวิธานว่า ในการทำวัตรเช้า-เย็นรวมและการบิณฑบาต จะไม่ให้
มีวันโทษขาดเลย และท่านก็ทำได้ตามที่ตั้งคำสัตย์ไว้

 เรียนปริยัติ เมื่อได้เรียนหนังสือทางธรรม ตั้งแต่นวโกวาท
พุทธประวัติ ประวัติพระสาวกอรหันต์ ที่ท่านมาจากสกุลต่างๆ ตั้งแต่
พระราช เทวราช พ่อค้า จนถึงประชาชน หลังจากฟังพระพุทธรโฆวาท
แล้ว ต่างก็เข้าบำเพ็ญเพียรในป่าเขาอย่างจริงจัง เดี่ยวองค์นั้นสำเร็จ
เป็นพระอรหันต์ในป่า เดี่ยวองค์นี้สำเร็จในเขา ในเงื้อมผา ในที่สงบสงัด
ท่านก็เกิดความเชื่อเลื่อมใสขึ้นมา อยากจะเป็นพระอรหันต์ พ้นจากทุกข์
ทั้งปวงในชาตินี้อย่างพระสาวกท่านบ้าง

 สงสัย ช่วงเรียนปริยัติอยู่นี้ มีความลังเลสงสัยในใจว่า หาก
ท่านดำเนินและปฏิบัติตามพระสาวกเหล่านั้น จะบรรลุถึงจุดที่พระสาวก
ท่านบรรลุหรือไม่ และบัดนี้จะมีมรรคผลนิพพานอยู่เหมือนในครั้ง
พุทธกาลหรือไม่

 ตั้งสัจจะ ด้วยความมุ่งมั่นอยากเป็นพระอรหันต์บ้าง ท่านจึง
ตั้งสัจจะไว้ว่า จะขอเรียนบาลีให้จบแค่เปรียญ ๓ ประโยคเท่านั้น ส่วน
นักธรรม แม้จะไม่จบชั้นก็ไม่เป็นไร จากนั้นจะออกปฏิบัติกรรมฐาน
โดยถ่ายเดียว จะไม่ยอมศึกษาและสอบประโยคต่อไปเป็นอันขาด

 เรียนจบ ท่านสอบได้ทั้งนักธรรมเอก และเปรียญ ๓ ประโยค
ในปีที่ท่านบวชได้ ๗ พรรษา ณ วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ และ
สถานที่แห่งนี้เอง เป็นที่แรกที่ท่านได้มีโอกาสพบเห็นท่านพระอาจารย์มั่น

ภุริทัตโต ซึ่งต่อมา ได้กลายเป็นพระอาจารย์องค์สำคัญที่สุดในชีวิตของท่าน

 ออกปฏิบัติ เมื่อเรียนจบมหาเปรียญแล้ว แม้จะมีพระมหาเถระ
ในกรุงเทพฯ สนับสนุนให้ท่านเรียนต่อในชั้นสูงๆ ขึ้นไปก็ตาม แต่ด้วย
ท่านเป็นคนรักคำสัจย์ยิ่งกว่าชีวิต ดังนั้นเมื่อมีโอกาส ท่านจึงเข้ากราบลา
พระผู้ใหญ่ และออกปฏิบัติกรรมฐานอย่างจริงจัง โดยมุ่งหน้าไปทาง
ป่าเขาแถบจังหวัดนครราชสีมา แล้วเข้าจำพรรษาที่อำเภอจักราช นับเป็น
พรรษาที่ ๘ ของการบวช

 พากเพียร ท่านเร่งความเพียรตลอดทั้งพรรษา ไม่ทำการทำงาน
อื่นใดทั้งนั้น มีแต่ทำสมาธิภาวนา-เดินจงกรมอย่างเดียวทั้งวันทั้งคืน
จนจิตได้รับความสงบจากสมาธิธรรม

 มุ่งมั่น แม้พระเถระผู้ใหญ่ท่าน
อุตสาหะเมตตาตามมาสั่งให้กลับเข้าเรียน
บาลีต่อที่กรุงเทพฯ อีก แต่ด้วยความ
มุ่งมั่นและตัดสินใจเด็ดขาดแล้ว ที่จะพ้น
ทุกข์ให้ได้ภายในชาตินี้ ท่านจึงหาโอกาส
ปลีกตัวออกปฏิบัติได้อีกวาระหนึ่ง

 จิตเสื่อม จากนั้นท่านกลับไป
บ้านเกิดของท่าน เพื่อทำกตเวทียใช้ในการออก
วิเวกตามป่าเขา จิตที่เคยสงบพร้อมเย็น จึงกลับ
เริ่มเสื่อมลงๆ เพราะเหตุที่ทำกตคันนี้เอง

พระเนรมุ้คณะหลายสิบรูป จึงต่างพากันติดตามท่าน เพื่อหวังฟังฟัง และขอรับคำแนะนำข้อธรรมธรรม และข้อวัตรปฏิบัติจากท่าน ท่านก็ให้การเมตตาอนุเคราะห์แต่เนิ่นมา จนทุกวันนี้

การเทศนาพระเนรม-ฆราวาส ปรากฏออกมาเป็นเทป-หนังสือ จำนวนมากโดยแจกเป็นธรรมทานตลอดมา ไม่มีการซื้อขายแต่อย่างใด เฉพาะหนังสือธรรมะภาษาไทยมีจำนวนกว่า ๑๐๒ เล่ม ภาษาอังกฤษกว่า ๘ เล่ม เทปเฉพาะที่มีการบันทึกการเทศนามีหลายพันกัณฑ์

โยมมารดาของหลวงตา

ตอบแทนพระคุณ..มารดา ท่านแนะนำสอนธรรมะแกโยมมารดา และให้บวชปฏิบัติธรรม ด้วยหวังอยากให้รู้เห็นและพบความสุขจากธรรมนี้บ้าง จึงจำเป็นต้องตั้งวัดป่าบ้านตาดขึ้นมา ท่านคอยเอาใจใส่ดูแลโยมมารดาทั้งทางด้านร่างกาย พวกปัจจัย < อาหาร หยุดยา ปัจจัยใช้สอยทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งให้คำแนะนำทางด้านจิตใจด้วยจิตภาวนา

อย่างจริงจัง ด้วยระลึกพระคุณ แม้โยมมารดาจะสิ้นไปแล้วก็ตาม ท่านก็ไม่เคยลืมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ โดยทำบุญในวันคล้ายวันเสียชีวิต ประจำทุกปีตลอดมา

ในวาระสุดท้ายก่อนหน้าโยมมารดาจะจากโลกไป ท่ามกลางทุกขเวทนาที่พร้อมจะให้สิ้นชีวิตได้ทุกเมื่อ ท่านได้เข้าเยี่ยม และถามอาการ โยมมารดาตอบว่า “ร่างกายเจ็บใช้ได้ป่วยก็จริง แต่ใจนั้นใสสว่าง กระจ่างแจ่มอยู่ตลอดเวลา” จึงเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่า โยมมารดาของท่าน ได้ทรงอริยธรรมขั้นใดขั้นหนึ่งอย่างแน่นอน นับว่าสมเจตนาธรรมณ์

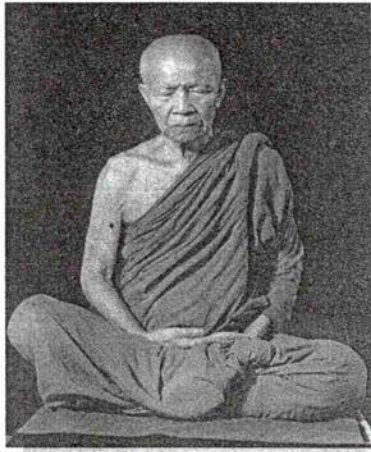
“เกิดความสลดสังเวชภพชาติแห่งความเป็นมาของคุณ และเกิดความ
อศรรयीในพระพุทธเจ้า พระสาวกอรหันต์ที่ท่านหลุดพ้นไปแล้ว ท่านก็
เคยเป็นมาอย่างนี้ เราก็เป็นมาอย่างนี้ แต่คราวนี้เป็นความอศรรयीใน
วาระสุดท้าย ได้ทราบชัดเจนประจักษ์ใจเพราะตัวพยานก็มีอยู่ภายในจิต
นั้นแล้ว แต่ก่อนจิตเคยมีความเกี่ยวข้องกับพัวพันกับสิ่งใด บัดนี้ไม่มีสิ่งใด
จะติดจะพัวพันอีกแล้ว...”

ประโยชน์ตนสมบูรณ์แล้ว...ยังประโยชน์ผู้อื่นต่อไป

 สงเคราะห์...พระเณร กิจสูงสุดในพระพุทธศาสนา ท่าน
สมบูรณ์แล้ว เหมือนพระในครั้งพุทธกาลที่ออกบวชมุ่งปฏิบัติเพื่อความ
หลุดพ้น หลังจากนั้นท่านก็เมตตาสงเคราะห์โลก

เนื่องจากพระเณรหมู่เพื่อนเคยได้ยินท่านพระอาจารย์มั่นปรารภ
ถึงท่านอยู่เนืองๆ ว่า “ท่านมหาฯ ฉลาดทั้งภายในอกภายใน ต่อไปจะเป็น
ที่พึ่งแก่หมู่คณะได้มาก” ดังนั้น หลังพิธีศพท่านพระอาจารย์มั่นเสร็จจึงสั่งลง

เป็นโรคนี้แล้ว จะต้องตายภายใน
๒-๓ วันอย่างแน่นอนท่านก็เมตตา
สวดกุสตา มาติกา ให้คนตายที่ป่าช้า
ชนิดไม่มีเวลาถูกไปไหน เพราะเดี่ยว
ห้ามคนตายมาใหม่อีกแล้ว สักครูใหญ่
ก็ห้ามมาใหม่อีกแล้ว กระทั่งจู่ๆ
ท่านก็มาเป็นโรคเดียวกันนี้เข้าบ้าง
ท่านจึงบอกชาวบ้านเพื่อขอหลบ
นั่งสมาธิภาวนา ต่อสู้กับทุกขเวทนา

ใหญ่นี้ด้วยธรรมโอสถด้วยการพิจารณาอริยสัจ ผลปรากฏว่าพิจารณาตก
โรคหายเป็นปลิดทิ้งในเที่ยงคืนนั่นเอง

 คืบแห่ง..ความสำเร็จ จากนั้นไม่นานท่านก็มุ่งสู่วัดคอกยธรรมเจดีย์
(ปัจจุบันอยู่ อ.โคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร) เป็นช่วงพรรษาที่ ๑๖
ของท่าน บนเขาภูนี้เองของคืนเดือนดับแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๖
(จันทร์ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓) เวลา ๕ ทุ่มตรง ท่านได้บรรลุนิพพาน
ด้วยความอดทนพากเพียร พยายามอย่างสืบเนื่องตลอดมา นับแต่วัน
ออกปฏิบัติกรรมฐานอย่างเต็มเหนี่ยวรวมเวลา ๙ ปี

คืบแห่งความสำเร็จจะหว่างก็เสดกับธรรมภายในใจของท่านจึง
ตัดสินกันลงได้ ด้วยความประจักษ์ใจ หายสงสัยทุกสิ่งทุกอย่างเรื่องภพชาติ
เรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็เสดค้นหา อาสวะทุกประเภทได้ขาดกระเด็น
ออกไปจากใจในคืนวันนั่นเอง

 ยืนยัน...ชาตินี้ ชาติหน้า อดีตชาติ มีจริง สภาวะธรรมในใจ
ของท่านขณะนั้น ท่านเคยเล่าให้พระภิกษุในวัดป่าบ้านคาคพังว่า

ในการต่อสู้กับกิเลส เพื่อจะเอาแพ้
เอาชนะกันว่า “ถ้ากิเลสไม่ตาย เราก็ต้อง
ตาย จะให้อยู่เป็นสองระหว่างกิเลสกับ
เรานั้น ไม่ได้”

 ปัญญาก้าวเดิน ด้วยความ
มุ่งมั่นจริงจังตั้งกล่าว ทำให้จิตใจของท่าน
ได้หลักสมาธิแน่นหนามั่นคง ท่านทรง
ภาวนื่อนานถึง ๕ ปี ไม่ขยับก้าวหน้าต่อ ท่านพระอาจารย์มั่นจึงให้อุบาย
อย่างหนักเพื่อให้ออกพิจารณาทางค้ำปัญญา ทั้งทางอสุภะ (ซากศพ)
กระทั่งถึง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทั้งส่วนหยาบ ส่วนกลาง และส่วนละเอียด
จนสามารถรู้เรื่องราวฆ่ากิเลสตัวนั้นได้ ตัดกิเลสตัวนี้ได้โดยลำดับๆ
ในช่วงนี้ท่านมีความเพ็ดลิตเพ็ดลินในความเพียรเพื่อฆ่ากิเลส ชนิด
เดินจงกรมไม่รู้จักหยุด ตั้งแต่เข้าหลังจันทันจนกระทั่งปิดกวาดในตอนบ่าย
ไม่รู้จักเหน็ดจักเหนื่อย

 สิ้น.. อาจารย์ ท่านพระอาจารย์มั่นได้มรณภาพลง เมื่อ ๑๐
พฤศจิกายน ๒๔๙๒ ณ วัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร ยิ่งความ
เศร้าสลดสังเวชใจแก่ท่านอย่างเต็มที่ ด้วยรู้สึกว่หมดที่พึ่งทางใจแล้ว
จากนั้นท่านพยายามปลีกตัวจากหมู่เพื่อน อยู่ป่าเขาตามลำพัง แต่มุ่งอยู่กับ
ความเพียรตลอด สติแนบแน่นกับจิตเป็นอัตโนมัติด้วยภาวนามยปัญญา

 ป่วย.. แต่กาย คราวหนึ่งที่ท่านออกวิเวก ชาวบ้านป่วยเป็น
โรคซัดหัวอก ล้มตายวันหนึ่งๆ จำนวนตั้งแต่ ๓-๘ คน เพราะหากใคร

 โหมความเพียร จากการได้ศึกษากับผู้รูจริง ได้รับอุบายต่างๆ มากมาย และหักโหมความเพียรเต็มกำลัง ชนิดนั่งสมาธิภาวนาตลอดรุ่ง ถึง ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ โดยเว้น ๒ ค่ำบ้าง ๓ ค่ำบ้าง ทำให้กินของท่าน ธรรมดาจนถึงกับแตกพอง เลอะเปื้อนสบงเลยทีเดียว แต่จิตใจที่เคยเสื่อมนั้น กลับเจริญขึ้นๆ จนสามารถตั้งหลักได้

 จริงจัง ท่านถูกจริตกับการอดอาหาร เพราะทำให้ท่านตัวเบา การภาวนาย่างสะดวก และจิตใจเจริญขึ้นได้ดี จึงมักงดฉันอาหารติดต่อกันเป็นเวลานาน คราวหนึ่งท่านออกวิเวกแถบป่าใกล้หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชาวบ้านไม่เห็นท่านออกบิณฑบาตนานจนวิตสังเกตุ ถึงขนาดหัวหน้าหมู่บ้านต้องตั้งเกราะเรียกประชุม ด้วยลือกันว่าไม่ใช่ท่านตายแล้วหรือก็เคยมี

 นักรบธรรม ท่านไม่เห็นแก่การกินการนอนมากไปกว่าผลแห่ง การปฏิบัติธรรม ดังนั้นในช่วงบำเพ็ญเพียร สภาพร่างกายของท่าน จึง เป็นที่น่าตกอกตกใจแก่ผู้พบเห็นอย่างมาก แม้ท่านพระอาจารย์มั่นเอง เห็นท่านชูปฐม จนวิตสังเกตุ ชนิดหนึ่งห่อกระดูก ทั้งผิว ก็ซีดเหลืองเหมือนเป็นติชาน ท่านถึงกับ ทักว่า “โฮ้ ทำไมเป็นอย่างนี้ล่ะ” แต่ ด้วยเกรงว่าลูกศิษย์จะตกใจและ เสียกำลังใจท่านพระอาจารย์มั่น ก็กลับพูดให้กำลังใจในทันทีนั้น ว่า “มันต้องอย่างนี้สิ จึงเรียกว่า นักรบ” ท่านเคยเล่าถึงความมุ่งมั่น

เสาะหา..อาจารย์ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๕

เดินทางไปขออยู่ศึกษากับท่านพระอาจารย์มั่น
 ภูริทัตโต เหตุการณ์บังเอิญกฎที่פקจะว่างลง
 พอดี ท่านพระอาจารย์มั่นจึงเมตตารับไว้
 และเทศน์สอนตรงกับปัญหาที่เก็บความสงสัย
 ฝังใจมานานให้คลี่คลายไปได้ว่า ดินฟ้า
 อากาศแร่ธาตุต่างๆ เขาเป็นของเขา
 เอง เขาไม่ได้เป็นมรรคผลนิพพาน
 เขาไม่ได้เป็นกิเลส กิเลสจริงๆ มรรคผล
 นิพพานจริงๆ อยู่ที่ใจ หากกำหนดจิต
 จ้องด้วยสติที่ใจแล้ว จะเห็นความเคลื่อนไหวของทั้งกรรม ทั้งกิเลสในใจ
 ขณะเดียวกันจะเห็นมรรคผลนิพพานไปโดยลำดับ

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ปริยัติ.. ไม่เพียงพอ จากนั้นท่านพระอาจารย์มั่นเมตตาแนะต่อ
 ว่า ธรรมที่เรียนมาถึงขั้นมหาปริยญมเล็กน้อยเพียงใด ยังไม่สามารถ
 อำนวยประโยชน์ให้ได้ แต่กลับจะเป็นอุปสรรคต่อการภาวนา เพราะอด
 จะเป็นกังวลและนำธรรมที่เรียนมานั้น มาเทียบเคียงไม่ได้ในขณะที่ทำใจ
 ให้สงบ และยังจะกลายเป็นสัญญาอารมณ์คาคคะเนไปที่อื่น จนกลายเป็นคนไม่มีหลักได้

ดังนั้น เพื่อให้สะดวกในเวลาทำความสงบหรือจะใช้ปัญญาคิดค้น
 ให้ยกกรรมที่เรียนมานั้นขึ้นบูชาไว้ก่อน ต่อเมื่อถึงกาลอันสมควร ธรรม
 ที่เรียนมาทั้งหมด จะวิ่งเข้ามาประสานกันกับด้านปฏิบัติ และกลมกลืน
 กันได้อย่างสนิท

ของท่านที่ได้ทดแทนพระคุณโยมมารดา
อย่างเต็มที่

 โปรด...ชาวอังกฤษ ฝรั่งเศสชาวพุทธ
ในอังกฤษ มีความสนใจต่อการปฏิบัติธรรม
เป็นจำนวนมาก กราบขออาราธนาขนิมัตต์
ให้ท่านเมตตาเดินทางไปโปรด เพื่อบรรยาย
สอนธรรม ท่านก็เมตตาไปในช่วง ๗-๒๒ มิถุนายน
๒๕๑๗ โดยมีพระชาวอังกฤษและแคนาดา ที่จำพรรษาอยู่ ณ วัดป่า
บ้านตาด ติดตามไปด้วย แม้ระยะต่อมาก็ประสงค์อยากกราบขอขนิมัตต์
ท่านไปอีก แต่ด้วยปัญหาเรื่องสุขภาพและวัยชรา ท่านจึงงดเดินทาง
ไปเทศนาตามสถานที่ต่างๆ ในต่างประเทศ

 สงเคราะห์...โรงพยาบาล ด้วยเหตุที่ท่านเคยเห็นสภาพคนไข้
ที่ต่างรอความหวังจากหมอ ว่าเป็นสภาพที่น่าสงสารมาก เหมือนคน
จนตรอกจนมุม เมื่อวิ่งมาหาหมอ หากไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัยที่ดีพอ
ก็ก้าวไม่ออกรักษาไม่ได้ และสภาพคนชนบทที่เป็นคนยากจนส่วนมาก
การบำบัดรักษาถ้าพอเป็นไปได้ก็ควรให้การรักษาใกล้บ้าน จะได้ไม่ต้อง
สิ้นเปลืองเงินทองมากในการเดินทาง ตลอดสถานที่พักอาศัยการกินอยู่
หลับนอน

ด้วยเหตุนี้ท่านจึงให้ความเอาใจใส่ต่อสถานพยาบาลต่างๆ
ตลอดมาแบบเรียบง่าย จนถึงขณะนี้ท่านได้สงเคราะห์ช่วยเหลือ
โรงพยาบาลในจังหวัดต่างๆ กว่า ๑๐๐ โรง โดยทั้งก่อสร้างตึกอาคาร
ผู้ป่วย สงฆ์อาหาร ห้องผู้ป่วย ห้องผ่าตัด ตั้งกองทุนศูนย์พิทักษ์ดวงตา

กองทุนสงเคราะห์คนพิการ ชี้อที่ดิน บริจาครถยนต์พยาบาล และ
เครื่องมือต่างๆ เช่น เครื่องเอกซเรย์ อุลตราซาวด์ เครื่องตรวจคลื่นหัวใจ
เครื่องช่วยชีวิตเด็ก ช่วยหายใจเด็กทารก เครื่องคลอด เตียงทำฟัน ฯลฯ
รวมแบ่งเป็นประเภทๆ ของรายการการสงเคราะห์ รวมแล้วกว่า ๕๐๐
รายการ

 สงเคราะห์..หน่วยราชการ การช่วยเหลือหน่วยราชการ ท่านก็
เมตตาให้ตามเหตุผลความจำเป็น ตัวอย่างหน่วยงานที่ท่านช่วยเหลือ
เช่น กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ๒๔ ค่ายเสถียรณยุทธ์, ตำรวจ
ทางหลวงจังหวัด, สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง, สำนักงานเร่งรัดพัฒนา
ชนบท, สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูพาน, สถานีตำรวจภูธรอำเภอน้ำหนาว
ตำรวจสันติบาลจังหวัด, เวียงจันทน์, สถานีรถไฟจังหวัดอุดรธานี

 สงเคราะห์...โรงเรียน ท่านเมตตาช่วยด้านอาคารเรียน วัสดุ
อุปกรณ์ต่างๆ สื่อการเรียนการสอนและอื่นๆ ตัวอย่างโรงเรียน ได้แก่
ร.ร.สตรีราชินูทิศ ร.ร.บ้านดาด ร.ร.อุดรธรรมานุสรณ์ ร.ร.หนองแสงวิทยา
ร.ร.บ้านดงเมือง ร.ร.บ้านหนองคู เป็นต้น

 สงเคราะห์...ผู้ด้อยโอกาส ตัวอย่างเช่น สถานสงเคราะห์เด็ก
พิการทางสมองและปัญญา ปากเกร็ด ท่านอนุเคราะห์ให้ตั้งกองทุน
โดยนำดอกเบี๋ยออกมาใช้จ้างพี่เลี้ยงจำนวน ๑๒ คน จ่ายเป็นรายเดือน
เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ สถานสงเคราะห์อื่นๆ เช่น บุคคลปัญญาอ่อนภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ, เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทัณฑสถานหญิง กรมราชทัณฑ์ บางเขน ท่านอนุเคราะห์

ช่วยก่อสร้างเรือนนอน ๑ หลังมูลค่า ๓ ล้านกว่าบาท ตั้งกองทุน
ยารักษาโรค ๑ ล้านบาท และเคยช่วยเหลือจ่ายค่าจ้างเลี้ยงดูเด็ก
รายเดือนอยู่หลายปี (ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ ปัจจุบันไม่ได้ให้แล้ว)

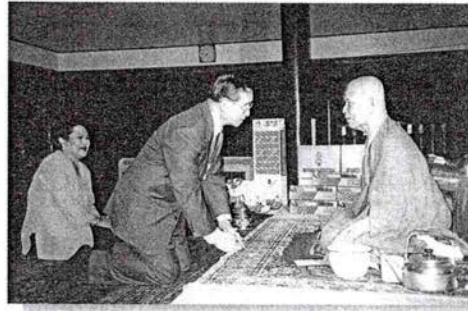
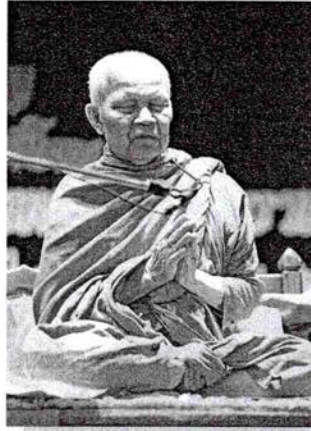

สงเคราะห์...สัตว์ ท่านอนุเคราะห์สัตว์ป่าในวัดค้อย่างทั่วถึง
ตลอดมา โดยเข้มงวดกับพระเณรให้ดูแลเรื่องอาหาร(กล้วย ข้าวสาร) น้ำ
ไม่ให้ขาดตกบกพร่องแก่สัตว์ เช่น ไก่ป่า กระจอก กระจ้อน กระจแต กระจต่าย
ท่านว่าเรามีปากมีท้องมีหิว เขาก็เช่นกันกับเรา เราต้องเมตตาสงสารเขา
เขาเกิดมาตามวิบากวาระแห่งกรรม เขาก็มีโอกาสดังเกิดเป็นมนุษย์เหมือน
กับเรา เราเองก็มีโอกาสกระทำความผิดพลาดกลายเป็นสัตว์แบบเขาได้ จึง
ไม่ควรประมาทกัน แต่ให้เห็นใจสงสารกันช่วยเหลือสงเคราะห์กันไป

บ้านสัตว์พิการ ซอยพระگارุณย์ ปากเกร็ด เป็นสถานที่อาศัย
ของสัตว์พิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สุนัข มีจำนวนมากหลายร้อยตัว
อื่นๆ เช่น แมว ไก่ เต่า นก ฯลฯ ท่านช่วยเหลือโดยซื้อที่ดิน ๒ งาน
สร้างอาคาร ๓ ชั้นเป็นที่พัก และที่ทำการรักษาสัตว์ที่เจ็บป่วย เช่น สุนัข
โตนรตชน เป็นต้น นอกจากนี้ท่านยังช่วยค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟและอื่นๆ

โดยให้เป็นรายเดือน ๆ ละ ๑๐๐,๐๐๐
บาท ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เป็นต้นมา และ
สถานที่อีกแห่งหนึ่งคือ บ้านสงเคราะห์
สุนัข ถ.พุทธมณฑลสาย ๓ มีสุนัข
กว่าสองร้อยตัว ท่านช่วยเหลือขยาย
ที่ดินเพิ่มให้ ๒ แปลง และช่วยเหลือ
ค่าอาหาร ยา และอื่นๆ เป็นรายเดือนๆ
ละ ๓๐,๐๐๐ บาท

 ช่วยชาติ นับแต่ท่านบำเพ็ญกิจของสมณเพศ อันเป็นกิจสำคัญ ที่สุดในพระพุทธศาสนาเรียบร้อยแล้ว ท่านก็หันมาให้การสงเคราะห์ ต้านธรรมะแก่พระเนร-มรธาสมาโดยตลอด ควบคู่ไปกับการบริจาค ช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของ ทั้งจตุปัจจัยไทยทาน แก่ประโยชน์ส่วนรวม ตลอด ๔๐ กว่าปีนับแต่ตั้งวัดป่าบ้านตาดขึ้นในปี ๒๔๙๘ ท่านเคย เล่าว่าหากจะนับเป็นมูลค่าน่าจะเป็นหมื่นล้านบาทขึ้นไป เพราะมีเท่าไร ไม่เคยเก็บสั่งสมไว้ หากจะนำมาใช้จ่ายในวัดก็เพียงเล็กน้อยตามจำเป็น จริงๆ เพราะไม่มีกิจการงานก่อสร้างอื่นใด มุ่งเน้นแต่งานด้านจิตภาวนา มาโดยตลอด มีการเดินจงกรมนั่งสมาธิเป็นหัวใจสำคัญ สำหรับปัจจัย ไทยทานส่วนใหญ่ จึงมุ่งออกช่วยเหลือโลกตลอดมา

ในยามปกติ ท่านก็ให้ความเมตตาสงเคราะห์สังคมชาติบ้านเมือง

อยู่อย่างเต็มที่จริงจัง ดังกล่าวข้างต้นโดยย่อเป็นปกติอยู่แล้ว เมื่อถึงยามนี้ เกิดปัญหาหลายด้านหลายทาง ท่านจึงปรารภขึ้นอย่างจริงจังที่จะช่วยชาติไทย โดยช่วยเหลือด้านวัตถุดิบของอุตสาหกรรมชาติ ให้มีความแน่นอนมั่นคง ท่านว่าแม้การเสียดสช่วยเหลือดังกล่าว จะเป็นการช่วยเหลือปลายทางก็ตาม แต่ก็มีผลจำเป็น เพราะขณะนี้สมบัติรวมของชาติยังขาดตกบกพร่องอยู่ จึงต้องร่วมมือร่วมมือกัน ต่างเสียดสช่วยกันอุตสาหกรรมครั้งแล้วครั้งเล่า จนกระทั่งอิมพอ เหมือนเราจับประทานอาหาร หากยังไม่อิมก็เติมเข้าเรื่อย ช้อนเล็กบ้างใหญ่บ้าง ตักเติมเข้าปากจนอิม การเสียดสมากบ้างน้อยบ้างก็เช่นกัน ต่างมีความจำเป็นต้องช่วยกันครั้งแล้วครั้งเล่าความสามัคคีกัน ร่วมมือและเสียดสเช่นนี้ ยังเป็นคติตัวอย่างอันดีแก่เด็กและกุลบุตรสุดท้ายภายหลัง ให้ได้รับเครื่องฝังใจที่ดี ใ้รู้จักมีแก่จิตแก่ใจเสียดสซึ่งกันและกัน ไม่เพิกเฉยทอดทิ้งง่ายๆ ต่อปัญหาใดๆ แต่กลับให้มีใจเป็นนักต่อสู้ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เด็กเหล่านี้จะเห็นตัวอย่างนี้ จากพ่อแม่พี่น้องปู่ย่าตายายในคราวเสียดสครั้งนี้เอง

ท่านกล่าวถึงพระเนรมิตรแสดงน้ำใจ ออกมาช่วยชาติด้วยเหตุว่าพ่อแม่ของพระสงฆ์อยู่ตามป่าตามเขาบ้าง ในเมืองบ้าง อยู่ทั่วประเทศไทยเวลานี้กำลังตกทุกข์ได้ยากลำบาก ลูกสงฆ์คือลูกมีพ่อแม่ แม่ ย่อมควรมีเมตตาสงสารพ่อแม่ ด้วยการออกมาช่วยพ่อแม่ของสงฆ์ซึ่งอยู่ในชาติ เมื่อพ่อแม่กำลังตกทุกข์ได้ยากลำบากเสียใจ

ถูกสงฆ์ทำไมถึงจะใจดำน้ำซุ่นช่วยพ่อช่วยแม่ไม่ได้ การช่วยแม่ไม่มาก
ก็น้อย ควรรู้จักช่วยตามกำลังของคนถึงจะถูก จึงจะสมกับเป็นลูกศิษย์
พระตาคศที่มีพระเมตตามหากุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่แก่โลก ดังคำว่า
มหากาธุณีโก นาโถ หิตายะ สัพพะปาณินัง

ท่านกล่าวว่าการช่วยชาติที่แท้จริง ให้ต่างหันมาแก้ไขที่ต้นเหตุ
คือ การทรงมรดกธรรมของพระพุทธศาสนา เอาศีลเอาธรรม ความ
ประพฤติดีงาม ด้วยเหตุผลหลักเกณฑ์เข้ามาอุดหนุนจิตใจ จนมีหลัก
ประกันภายในใจ เรียกว่า มีหลักใจ โดยหันกลับมาปรับปรุงตัวเราแต่ละคนๆ
ให้มีความประหยัด ไม่ลืมนื้อลืมตัว ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิม ด้วยการอยู่การ
กินการใช้สอยการไปการมา โดยให้ดูแบบของพระผู้มีหลักเกณฑ์ภายในใจ
เป็นแบบอย่างของความประหยัด ของผู้มีหลักเกณฑ์เหตุผล ให้มีธรรม
คอยเหนี่ยวรั้งไว้ในใจไม่ให้ถูกลากจูงด้วยกิเลสตัณหาราคะ ด้วยความ
โลกโมโหสัน จนเลยเขตเลยแดน เหมือนรถที่มีแต่เหยียบคันเร่ง ไม่
เหยียบเบรก ย่อมเป็นภัยอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ใน
ที่สุด หากต่างมีการหันมาอุดหนุนทั้งทางด้านหลักทรัพย์ และหลักใจ
ควบคู่กันไป ปัญหาต่างๆ ของชาติย่อมทุเลาเบาบางลงเป็นลำดับๆ ไป

มารู้จัก วัดป่าบ้านตาด

มุมมองด้านบน บริเวณที่ตั้งวัดป่าบ้านตาด

ณ ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี บนพื้นที่กำแพงล้อมรอบประมาณ ๑๖๓ ไร่ ห่างจากตัวเมืองอุดรธานีไปทางทิศใต้ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมอันสงบเรียบง่าย ครั้นไปด้วยต้นไม้สูงใหญ่นานาพันธุ์ เป็นสถานที่พึ่งพิงของสัตว์น้อยใหญ่ในเขตอภัยทานหลากชนิด อาทิ ไก่ป่า กระรอก กระแต แย้ นก ฯลฯ ที่นั่นคือ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อก้าวย่างเข้าสู่บริเวณวัด จะพบศาลาการเปรียญซึ่งเป็นศาลาหลังใหญ่ และมีเพียงหลังเดียวในวัดนี้ เติมที่เป็นศาลาชั้นเดียวยกพื้นเตี้ย แต่ภายหลังถูกยกให้สูงขึ้น เพื่อจะใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น ส่วนค้ำบนศาลานั้น ให้เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ที่เป็นพระประธานของวัด ใช้เป็นที่แสดงธรรมแก่พระภิกษุสามเณรในวัด ตลอดจนเป็นที่

พระประธานบนศาลาการเปรียญ

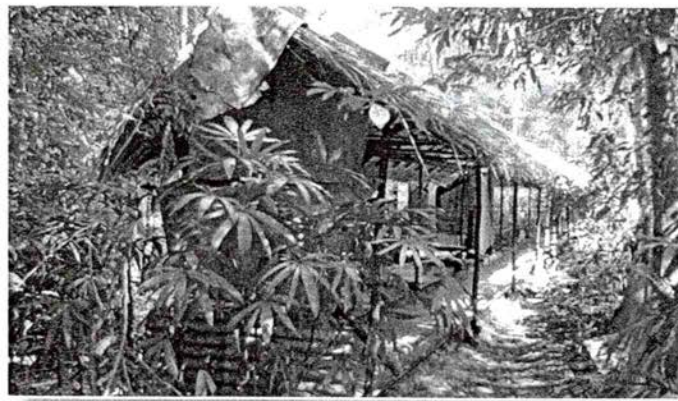
ประชุมทำสังฆกรรมร่วมกัน เช่น สวด
พระปาฏิโมกข์ อธิษฐานเข้าพรรษา สวดปวารณา และ กรรณกฐิน เป็นต้น
ตู้ด้านขวาขององค์พระประธานนั้น เป็นที่ประดิษฐานอัฐิธาตุของท่าน
พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของหลวงตามหาบัว
รวมทั้งอัฐิธาตุของครูบาอาจารย์องค์อื่นๆ

ด้านล่างศาลานั้นใช้เป็นที่สำหรับฉันภัตตาหารเช้า สถานที่
ที่หลวงตามหาบัวใช้ในการแสดงธรรมเทศนา และปฏิสันถารกับศรัทธา
ฆราวาส ญาติโยม ที่มาจากทุกสารทิศอย่างไม่ขาดสายไม่เว้นแต่ละวัน

ศาลาการเปรียญ

กุฏิของพระภิกษุสามเณรแต่ละรูป เป็นกุฏิเรียบง่าย พอแก่การบังแดด
ลม ฝน จะสูงจากพื้นดินประมาณ ๑ เมตร เพื่อกันการรบกวนจากสัตว์
เลื้อยคลาน ความชื้นจากพื้นดิน ฯลฯ มีขนาดเพียงพอสำหรับอยู่เพียง
องค์เดียว ฝาผนังส่วนใหญ่ใช้จิวรเก่าซึ่งแทน เพื่อกันลม กันฝน ใช้มุ้งกลด
กันยุง ภายในกุฏิจะมีเพียงมุ้ง เสื้อปูนอน ผ้าห่ม เครื่องอัฐฐบริวาร ตะเกียง
หรือเทียนไข และของใช้ที่จำเป็นอื่นๆ
ด้านหัวนอนจะมีพระพุทธรูปหรือรูป
ครูบาอาจารย์ติดไว้ เพื่อกราบไหว้บูชา

เป็นกำลังใจในการบำเพ็ญภาวนา ทุกกุฏิจะมีทางเดินจงกรมอย่างน้อย ๑ เส้น ยาวประมาณ ๒๕ ก้าว อยู่ใต้ร่มไม้ดูร่มเย็น ในยามค่ำคืน การเดินจงกรมจะใช้โคมเทียนจุดสว่างพอให้เห็นทาง กุฏิแต่ละหลัง จะมองไม่เห็นกันประหนึ่งว่า อยู่ท่ามกลางป่าเพียงองค์เดียว เพื่อให้ สัมผัสบรรยากาศในการบำเพ็ญสมณธรรม

กุฏิที่สร้างถาวรมีอยู่รวมประมาณ ๑๐ กว่าหลัง เป็นกุฏิของ หลวงตา ภิกษุสูงอายุ กุฏิของญาติโยม ตามปรกติ ญาติโยมทั้งหญิง และชายมักมาขออยู่พักปฏิบัติธรรมภาวนา เป็นช่วงเวลาสั้นๆ โดยเฉลี่ย อยู่ในระหว่าง ประมาณ ๕๐ ถึง ๑๐๐ คน จัดแยกเขตกันระหว่าง พระภิกษุ สามเณร ญาติโยมชายและหญิง อย่างเป็นระเบียบ

กิจวัตรประจำวันหลักของพระเณรก็คือ การนั่งสมาธิภาวนา เดินจงกรม เพื่อฝึกสติปัญญา และชำระกิเลสตัวร้อนรุ่มกระวนกระวาย ภายในจิตใจให้เหือดแห้งไป พระในวัดนี้จะไม่รับกิจนิมนต์ไปฉันในที่ต่างๆ เพื่อมีเวลาสำหรับบำเพ็ญเพียรภาวนา เพียงอย่างเดียว

ที่วัดป่าบ้านตาดปัจจุบัน (ปี ๔๖) ในพรรษามีพระเณรจำพรรษา ๕๐ รูป นอกพรรษาจะมีพระภิกษุ สามเณรอาศัยกันตุ่ละ เข้ามาพักศึกษา วัตรปฏิบัติเพิ่มขึ้นรวมเป็น ๕๐ ถึง ๖๐ รูป เป็นประจำ สำหรับในยามเช้า ก่อนออกบิณฑบาตทั้งพระและเณร ต่างช่วยกันขัดถูบ้ตกวาดศาลาและ

บริเวณรอบๆ เสร็จแล้วเข้าไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน ระยะทางไปกลับ
ประมาณ ๓ กิโลเมตร ขากลับแวะรับบาตรที่หน้าวัดอีกครั้งหนึ่ง และ
ในช่วงประมาณบ่าย ๓ โมงเย็น ท่านก็จะออกมาทำซ้อวัตร ปัดกวาด
เสนาสนะ ชัดดู กุฎี ศาลา บริเวณวัด ทำความสะอาด ห้องน้ำห้องส้วม
อย่างพร้อมเพรียงกัน หลวงตาได้พยายามสอนพระเณรอยู่เสมอ ในเรื่อง
ความเรียบง่าย มีกน็อยสันโดษ การใช้สอยปัจจัยสี่ที่ศรัทธาญาติโยม
ถวายมานั้น เป็นไปด้วยความประหยัด ใช้สอยในสิ่งจำเป็นเท่านั้น

หลายท่านที่ตั้งใจจะมากราบหลวงตาที่วัด อาจจะแปลกใจ
หากไม่พบป้ายชื่อวัด แต่นั่นก็อาจจะทำให้หลายคนได้นึกคิดจาก
ปริศนาธรรมนี้ว่า กิเลสก็ไม่เห็นมีป้ายชื่อ แต่มันสามารถสร้างความทุกข์
ภายในใจแก่เราได้ ในทางตรงข้าม สติปัญญาที่ใช้ในการถอดถอนกิเลส
ก็ไม่ไ้มีป้ายชื่อ แต่ก็ทำให้พ้นทุกข์ได้เช่นกัน ทำให้
หลายท่านพอจะรู้ว่า หลวงตาท่านสอนอะไร
ตั้งแต่เริ่มก้าวเข้ามาในวัดนี้...

“...การฟังธรรมเพื่อให้เกิดผล ในขณะที่ฟังธรรมนั้น
โปรดได้ทำความรู้สึกไว้เฉพาะหน้า คือไม่ให้จิตส่งไปสู่
สถานที่ต่างๆ แม้ที่สุดผู้กำลังเทศน์ ให้มีความรู้ที่อยู่
จำเพาะภายในใจ ธรรมเทศนาที่ท่านแสดงมาน้อย
หนักเบาจะเข้าไปสัมผัสความรู้ที่เราตั้งใจแล้วด้วยดีนั้น
และในขณะที่เดียวกัน จะเป็นเครื่องกล่อมจิตใจของเราให้
ได้รับความสงบเยือกเย็นในขณะที่ฟังเทศน์ บางครั้ง
อาจรวมสติได้ในขณะนั้นก็มี คำว่าจิตรวมสณินั้น คือ
ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องใดๆ มีความรู้ที่เด่นชัดอยู่ภายในใจ
ดวงเดียวเท่านั้น แม้ที่สุดเสียงแห่งธรรมเทศนาก็
ไม่เกี่ยวข้องกัน อย่างนี้ท่านเรียกว่ารวมอย่างสณิน...”

พระธรรมรักษา

๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๗

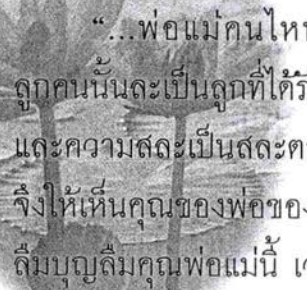
การสร้างบุญ การคอยรับบุญ
อานิสงส์ของบุญ

◎ การสร้างบุญด้วยทรัพย์ วัตถุสิ่งของ กำล้างกายและ
การอนุโมทนาบุญ การสร้างบุญประเภทสุดท้ายเปรียบ
ประดุจหยดน้ำกลิ้งบนใบบัว

◎ การคอยรับบุญของผู้อื่น เหมือนต้อน้ำติดกันแก้ว
ต้อนเท่าใดก็ไม่อึดสักที คนมีศีลธรรม ปัญญาธรรม ย่อม
ฉลาดที่จะสร้างบุญด้วยตนเอง เหมือนการเติมน้ำใส่แก้ว
หิวเมื่อใดต้อนน้ำดื่มชื่นใจฉันนั้น

◎ อานิสงส์ของกุศลบุญทานนี้ จะช่วยประคองชีวิตใน
ปัจจุบันควบคู่กับศีลธรรม ไปรอเจ้าของอยู่เมื่อสิ้นชีวิตแล้ว
และจะพาไปเกิดในระดับครอบครัวที่มีฐานะโดยประมาณที่ทำได้

“...พ่อแม่คนไหนมีความทุกข์จนหนโลกมาก
ถูกคนนั้นจะเป็นลูกที่ได้รับความสงเคราะห์มากเต็มหัวใจ
และความสละเป็นสละตายจากพ่อจากแม่ เพราะฉะนั้น
จึงให้เห็นคุณของพ่อของแม่อย่างฝังใจ อย่าลืมนะ ใคร
ลืมบุญลืมหุ้คุณพ่อแม่นี้ เวลาโตขึ้นมามีลูกมีเต้าลูกจะเป็น
เทวทัตผลลาญพ่อแม่ให้ฉิบหายวายเป็นหมด ไม่มีอะไร
เหลือเลยละ ทั้งจะสร้างชวากหนามปักหัวอก เราผู้เป็น
พ่อแม่อยู่ตลอดไป เพราะกรรมหลังตามให้ผล...”

“...อย่าลืม ไปที่ไหนอย่าลืมที่พึ่งของใจคือธรรม
เป็นของสำคัญมากนะ ให้เป็นคู่เคียงกันกับวัตถุสิ่งของ
ที่เราอาศัยอยู่ อันนั้นเป็นเครื่องอาศัยของกายเท่านั้น
ส่วนใจต้องมีธรรมเป็นเครื่องอาศัย ไม่มีธรรม ใจว่าเหว
ใจตกทุกข์ได้ยากลำบากเรียกว่า ทุกคะเห็ญใจ...”

“...การเสียดสละ ความอดทน การแบ่งปัน
การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ถือเป็นน้ำใจอันยิ่งใหญ่
แม้เราจะตายไปแล้ว น้ำใจนั้นก็ยังไม่หมดไป...”

“... ความร้อนจากทุกข์ที่มีอยู่ในโลกนี้ ไม่อาจเทียบ
กับเปลวไฟนรกได้ ถ้าคนนรกจะทุกข์ทรมานขนาดไหน...”

พระสูตรในโอปัมมสังยุตต์มีรวมกันทั้งหมด ๑๒ สูตร พระพุทธองค์ทรงยกสิ่งต่างๆ ที่เห็นได้ในขณะนั้นมาเป็นอุปมาในการทรงแสดงธรรม แต่แต่ละสูตรมีความสมบูรณ์ในตัว และเป็นปัจจัยสนับสนุนกันอยู่ จะได้สรุปนำมาเรียบเรียงไว้ในที่เดียวกัน พระสูตรอื่นๆ นอกจากพระสูตรที่ ๘ ทรงแสดงเมื่อประทับ ณ พระเชตวัน กรุงสาวัตถี ส่วนพระสูตรที่ ๘ ทรงแสดงเมื่อเสด็จประทับ ณ ภูฏาคารศาลาป่ามหาวัน เมืองเวสาลี ซึ่งมีเนื้อหาที่ควรศึกษาตามลำดับดังนี้

๑. กลอนแห่งเรือนยอดทั้งสิ้นมารวมกันที่ยอดมียอดเป็นที่ประชุมรวมกับยอดฉัตร โอศุศลธรรมทั้งปวงมีอวิชชาเป็นยอดเป็นรากเง่า รวมลงในอวิชชา พวกเธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า “พวกเราจักเป็นผู้ไม่ประมาท”

๒. ทรงชี้ชวนผู้คลายปลายพระนขาเพียงเล็กน้อยแล้วรับสั่งถามว่า ผู้ที่ปลายขนากับมหาปฐพีอย่างไหนจะมากกว่ากัน เมื่อภิกษุกราบทูลว่า มหาปฐพีมากกว่าจนไม่อาจเทียบกันได้ รับสั่งว่า “สัตว์กลับมาเกิดในหมู่มนุษย์มีประมาณน้อย สัตว์ไปเกิดในกำเนิดอื่น นอกจากมนุษย์มากนัก” เหมือนมหาปฐพีมากกว่าผู้คลายเล็บ ฉะนั้น เหตุนี้พวกเธอพึงศึกษาว่า เราจักเป็นผู้ไม่ประมาท

๓. ทรกูดไถมีนุรุษน้อยมีสตรีมาก อาจถูกโจรปล้นได้ง่ายฉนั้นใด ภิกษุผู้ไม่เจริญไม่กระทำใ้มากในเมตตาเจโตวิมุติ ย่อมถูกอมนุษย์กำจัดได้ง่าย

ฉันนั้น แต่ตระกูลใดที่มีชายมากมีสตรีน้อย โจรทำอันตรายได้ยากฉันใด
ภิกษุผู้กระทำใ้มากเจริญเมตตาเจโตวิมุติ อมนุษย์จะกำจัดเธอได้ยาก
ฉันนั้น ดังนั้นขอให้เธอทั้งหลายทำความศึกษาว่า “เราจักเจริญกระทำ
ใ้มากซึ่งเมตตาเจโตวิมุติให้เป็นประคฺุยาน เป็นที่ตั้งอาศัยให้มั่นคง
สั่งสม ปรารถนาคด้วยดี” เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แหละ

๔. บุคคลพึงให้ทานวันละ ๓ เวลา คราวละ ๑๐๐ หม้อใหญ่ แต่
ผลแห่งทานนั้นไม่อาจเทียบเมตตาเจโตวิมุติ อันบุคคลเจริญวันละ ๓ เวลา
คราวละชั่วขณะการหยดแห่งน้ำนมโคได้เลย ให้พวกเธอทำความศึกษาว่า
เราจักเจริญกระทำใ้มากซึ่งเมตตาเจโตวิมุติ

๕. รับสั่งถามภิกษุทั้งหลายว่า หากคนพูดว่าจะงอ ม้วน พับ หอก
ที่มีใบคมด้วยฝ่ามือจะทำได้ง่ายหรือไม่ ภิกษุกราบทูลว่า ทำได้ไม่ถ้งและ
คนผู้คิดทำเช่นนั้นจะต้องเหน็ดเหนื่อยเปล่า ทรงแสดงว่าจิตของผู้ที่เจริญ
เมตตาเจโตวิมุติมาดีแล้ว ถ้าอมนุษย์คิดจะทำจิตของเธอให้ฟุ้งช่านจะทำได้
แต่จะต้องเหน็ดเหนื่อยลำบากเปล่าๆ ทรงสรุปให้ ทำความศึกษาและปฏิบัติ
ในเมตตาเจโตวิมุติให้สมบูรณ์เช่นเดิม

๖. หากมีคณมากล่าวว่า เขาจะจับลูกธนู ที่นายขมังธนูมีผู้มีความ
ชำนาญในกาวยิงธนู ยิงมาจากทิศทั้ง ๔ ให้ได้ รับสั่งถามภิกษุทั้งหลาย
ว่า คนนั้นจะทำได้ตามที่พูดไหม พวกภิกษุกราบทูลว่า แม้บุรุษนั้นจะจับ
ลูกธนูที่นายขมังธนูยิงมาคนเดียว ไม่ให้ลูกธนูตกถึงพื้นดิน จักว่าเขาเป็น
ผู้มีความเร็วอย่างยอดเยี่ยม ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงสามารถจับได้ทั้ง ๔ ลูก
เลยทรงแสดงว่าพระจันทร์พระอาทิตย์ มีความเร็วกว่าความเร็วของคน
ที่สามารถจับลูกธนูที่ยิงมาจากทิศทั้ง ๔ เสียอีก แต่ว่า “อายุสังขารสั้นไปเร็ว
กว่าความเร็วของพระจันทร์พระอาทิตย์เสียอีก” เหตุนี้พวกเขาทั้งหลาย
พึงศึกษาว่า “เราทั้งหลายจักเป็นผู้ไม่ประมาทดำรงชีวิตอยู่”

๗. รับสั่งเล่าว่า ในอดีตกาลกษัตริย์ทหารหะ มีตะโพนชื่ออานกะ

ต่อมาตะโพนแตก พวกเขาได้ตกลงล้มอินลงไปเรื่อยๆ จนตะโพนชื่ออานกะ
หายไปคงเหลือแต่โครงล้มแม้นินโต พวกภิกษุในอนาคตกาล เมื่อเขากล่าว
พระสูตรที่ตถาคตกล่าวแล้ว เป็นธรรมลึกลับมึนงงอันลึก เป็นโลกุตระ
ประกอบด้วยสัญญาธรรมอยู่ จักไม่ปรารถนาฟัง ไม่กำหนดจิตเพื่อจะรู้
และเห็นความสำคัญว่าควรเรียนควรศึกษา

แต่เมื่อเขากล่าวพระสูตรอันนักปราชญ์รจนาไว้ ร้อยกรองไว้วิจิตร
ด้วยอักษร พยัญชนะเป็นสาวกภาษิตอยู่ จักปรารถนาฟังด้วยดีจักเงี้ยวโส
ตลงสดับ จักกำหนดจิตเพื่อรู้ ให้ความสำคัญแก่ธรรมเหล่านั้นว่า ควรเรียน
ควรศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้สูตรซึ่งมีลักษณะดังกล่าวอันตถาคตภาษิตไว้ จัก
อันตรธานไปเช่นนั้นเหมือนกัน

เหตุนี้พวกเธอพึงทำความเข้าใจว่า เมื่อเขากล่าวพระสูตรที่ตถาคต
กล่าวแล้ว เป็นธรรมลึกลับมึนงงอันลึก เป็นโลกุตระ ประกอบด้วยสัญญาธรรมอยู่
พวกเราจักฟังด้วยดี จักเงี้ยวโสตลงสดับ มีเจตจำนงที่จะรู้และให้ความ
สำคัญแก่ธรรมนั้นว่า ควรเรียนรู้ ควรศึกษา

๘. ในปัจจุบันนี้ภิกษุทั้งหลาย ผู้มีหมอนไม้หนุนศีรษะและเท้า
ไม่ประมาททำความเพียรในการฝึกซ้อมศิลปะ พระเจ้าอชาตศัตรูจะไม่ได้
ช่องโอกาสทำลายได้ แต่ในกาลต่อไปพวกภิกษุจักเป็นคนละเอียดอ่อนมี
มือเท้าอ่อน ยินดีด้วยการนอนฟูกอันอ่อนนุ่ม จนกว่าพระอาทิตย์จะขึ้น
เมื่อนั้นแหละพวกภิกษุจะเสียที่พระเจ้าอชาตศัตรู

ในปัจจุบันนี้พวกภิกษุยังนอนหนุนหมอนไม้ ไม่ประมาท มีความเพียร
มารผู้มีบาปยอมไม่ได้ช่องได้โอกาส แต่ต่อไปภายหน้าพวกเธอจักเป็น
สุขุมลาซาทิ มีมือเท้าอ่อนนุ่ม จักสำเร็จการนอนเหนือที่นอนอันอ่อนนุ่ม
จนกว่าพระอาทิตย์ขึ้น เมื่อนั้นแหละมารผู้มีบาปจะได้ช่องโอกาสทำอันตรายได้
พวกเธอทั้งหลายพึงศึกษาว่า เราจักหนุนหมอนไม้ ไม่ประมาท มีความเพียร
เริ่มตั้งความเพียรไว้

๙. ภิกษุใหม่รูปหนึ่งเข้าไปสู่ตระกูลนานเกินไป เพื่อนตักเตือนกลับเถียงว่า ทำไมพระเถระจึงเข้าไปในตระกูลได้ ผมจึงเข้าไม่ได้เล่า ภิกษุเหล่านั้นจึงนำท่านไปเฝ้าพระพุทธเจ้า รับสั่งตามท่านรับเป็นสัจแล้ว จึงรับสั่งเล่านิทานให้ฟังว่า ช้างโขลงหนึ่งลงไปในสระกินเหง้าบัว เป็นต้น หลังจากได้ชำระล้างจนสะอาดแล้ว ฝ่ายลูกช้างต้องการจะทำเช่นนั้นบ้าง แต่ไม่ศึกษาริธีกินให้ดี จึงกินรากบัวเข้าไปทั้งๆ ที่ยังมีโคลนอยู่ จนต้องประสบความทุกข์ถึงตาย หรือปางตายก็มีข้อนี้ฉันใด

ภิกษุผู้เถระเข้าไปสู่ตระกูลแสดงธรรมให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใส ท่านเหล่านั้นไม่คิดในลาภสักการะจึงมีผิวพรรณผ่องใส แต่ภิกษุหนุ่มบางรูปที่เข้าไปในบ้าน ชาวบ้านเลื่อมใสบำรุงด้วยลาภสักการะ แต่เธอกลับคิดใจในลาภสักการะ จนประสบอันตรายถึงตาย ปางตายและลี้กไปก็มีมากข้อนี้ฉันนั้น เหตุนี้พวกเธอพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ติดอยู่ในลาภสักการะ

๑๐. ภิกษุเข้าไปสู่ตระกูลนานเกินควรเช่นเดียวกับสูตรก่อน ในพระสูตรนี้ทรงเล่าเรื่องแมวจ้องจับหนูที่ออกจากกองหยากเยื่อ แต่เมื่อจับแล้วรีบกลืนเข้าไปทันที หนุยังไม่ตายจึงกัดไล่เป็นต้นของแมวจนแมวต้องตายไป ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เข้าไปในบ้านโดยขาดอาการสำรวมระวัง ได้พบเห็นมาตุคามนุ่งห่มไม่ดีเกิดระคะครอบงำจิต ย่อมถึงความทุกข์ถึงตาย จวนตาย ลี้กออกไปเป็นฆราวาส และต้องอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น “พวกเธอควรศึกษาว่า เราจักรักษากายวาจาใจ มีสติมั่นคง สำรวมอินทรีย์ในเวลาเข้าไปบิณฑบาต”

๑๑. รับสั่งให้ภิกษุศุขสันขจึงจอก ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด ที่ใด สามารถอยู่ได้ตามต้องการและได้รับความสุขในอิริยาบถนั้นๆ ภิกษุผู้ปฏิบัติตนเป็นสมณศากยบุตร ได้อดภาพเช่นนี้เป็นการดีแล้ว ให้ทำความศึกษาที่จะอยู่อย่างเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด

๑๒. รับสั่งภิกษุทั้งปวงว่า ได้ยินศุขสันขจึงจอกในเวลาใดครั้งใหม่?

เมื่อท่านเหล่านั้นกราบทูลว่าได้ยิน รับสั่งว่า ความกตัญญูกตเวทิต่างอย่าง
พืงมีแม่แก่สุนัขจิ้งจอก แต่ภิกษุบางพวกในพระธรรมวินัยนี้กลับไม่มีความ
กตัญญูกตเวทิต่ เหตุนี้พวกเขาทั้งหลายพืงศึกษาว่า “เราจักเป็นผู้กตัญญู
กตเวทิต่ อุปการะที่คนอื่นกระทำแก่เราแม่เพียงเล็กน้อยจักไม่เสื่อมไป”

ข้อควรกำหนดในพระสูตรนี้

๑. พระสูตรทั้ง ๑๒ สูตรในวรรคนี้ส่วนมากข้อความแจ่มแจ้ง
ชัดเจนแล้ว เพราะทรงแสดง แบบมีอุปมาทุกข้อ ประเด็นที่ทรงเน้นจึงไม่มี
ที่ประเด็น อาจสรุปได้ดังนี้

- ให้ทำตนเป็นคนไม่ประมาท มีความเพียรพยายามอย่างเข้มแข็ง
ความไม่ประมาทนั้นทรงจำแนกไว้ในที่ต่าง ๆ เป็นอันมาก แต่เมื่อกล่าวโดย
สรุปแล้วจะได้เป็น ๓ หมวดใหญ่ ๆ คือ

๑. ไม่ประมาทในวัย ในชีวิต ในความไม่มีโรค

๒. ไม่ประมาทในการระกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ความ
เห็นผิด ทำกายวาจาใจของตนให้สุจริต และทำความเห็นให้เป็นสัมมาทิฏฐิ

๓. ระวังใจของตนไว้ไม่ให้เกิดความกำหนัด ชัดเคือง ลุ่มหลง
มัวเมา ในอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ชัดเคือง ลุ่มหลง มัวเมา

๒. สัตว์กลับมาเกิดในหมู่มนุษย์มีประมาณน้อย ไปเกิดในกำเนิดอื่น
นอกจากมนุษย์มากนัก ข้อนี้ทรงแสดงไว้ในธัมมปัททฐคาถาว่า กิจฺโจ
มนุสฺสปฏิลาโภ การได้ฉัตถภาพมาเป็นมนุษย์นั้นเป็นของยาก ท่านอธิบายว่า
หากจะนับในตัวโคตัวหนึ่ง คนที่ไปสู่สุคติเท่าจำนวนเขาโคเท่านั้น แต่จะไปสู่
ทุกติเท่าจำนวนขนของโค และบอกว่าการได้ฉัตถภาพมาเป็นมนุษย์ของสัตว์
ทั้งหลายนั้น เหมือนเต่าตาบอดที่ตกอยู่ในห้วงมหรณพ พยายามขึ้นมาสู่ผิวน้ำ
พอขึ้นมาถึงถ้ามีที่เกาะที่จับก็จะอยู่ได้ชั่วระยะหนึ่ง แล้วจะถูกกระแสน้ำพัด
กลับไปอีก สัตว์จะได้เกิดเป็นมนุษย์แต่ละชีวิต จึงมีโอกาสเท่ากับเต่า

ตามอดีตวันนั้น จึงทรงแสดงว่าเกิดได้น้อย และได้ยาก

อีกประการหนึ่ง แม้คนที่เกิดมาเป็นคนแล้ว แต่จะเข้าถึงความเป็นมนุษย์ได้หรือไม่ นั่นก็มีจำนวนน้อยอีกเช่นกัน เพราะคำว่ามนุษย์นั้น ท่านวิเคราะห์ว่า

- มโน อุตฺโส อุตฺสาคิ มนุสฺโส สัตว์ใดมีใจสูง สัตว์นั้นชื่อว่ามีมนุษย์
- หิตาหิตํ มนติ ชานาตีติ มนุสฺโส สัตว์ผู้รู้ซึ่งเป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ชื่อว่ามีมนุษย์

มาตรฐานเป็นเครื่องวัดว่าใจสูงหรือไม่ นั่น ท่านกำหนดด้วยความประกอบด้วยกุศลกรรมมถ ๑๐ ประการ คือไม่ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ และไม่โลภอยากได้ของคนอื่น ไม่พยายาบทปองร้ายใคร เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม

ฝ่ายที่บอกว่ารู้อะไรที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์นั้น อย่างน้อยที่สุดคือต้อง “สามารถใช้เหตุผลในการดำรงชีวิต ไม่ทำอะไรไปตามอำนาจแห่งอารมณ์” พอมาถึงจุดนี้ก็จะเห็นได้ว่า

“การกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ และการเข้าถึงความเป็นมนุษย์เป็นไปได้ยากจริงๆ และที่เป็นไปได้นั้น ก็เป็นเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น เมื่อเทียบกับสรรพสัตว์ในไตรโลก”

๓. เมตตาคาเจโตวิมุติ คือการเจริญเมตตาคาจิตในสัตว์ทั้งหลายด้วยความรู้สึกที่จะเห็นสรรพสัตว์ ไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่เบียดเบียนกัน มีความสุขตามสมควรแก่ฐานะของตน จนจิตสงบจากกามราคะ พยาบาท และฉันทาคติ ทรงแสดงว่า แม้บุคคลจะทำให้เกิดขึ้นเพียงชั่วขณะเดียวเท่านั้นก็เป็นธรรมที่มีผลมีอานิสงส์มาก เมื่อเทียบกับทานแล้วเทียบกันไม่ได้เลย ข้อนี้จึงทำให้ได้หลักที่สำคัญคือ “การทำบุญในพระพุทธศาสนานั้น บุญที่ให้ผลมากนั้นไม่เกี่ยวกับการสละวัตถุ แต่เกิดจากการสละกิเลสบาปกรรม ได้มากเท่าไร บุญจะมากขึ้นเท่านั้น การให้ทานจึงเป็นเพียงบันไดขั้นต้น

แห่งการทำบุญเท่านั้น ยังมีบุญอีกมากที่เหนือว่าทาน เช่นเมตตาเจโตวิมุติ
ตั้งที่ทรงแสดงไว้เป็นต้น”

๔. เรื่องการที่ภิกษุรวมตลอดถึงอุบาสกอุบาสิกา ไม่มีความสนใจ
พระพุทธวจนะ คือพระสูตรที่พระตถาคตกล่าวแล้ว ซึ่งเป็นธรรมอันลึก
มีอรรถลึก เป็นโลกุตระ ประกอบด้วยสุญญตา แม้เมื่อคนแสดงก็ไม่
ปรารถนาที่จะฟัง ไม่ให้ความสนใจที่จะรู้ และเห็นความสำคัญของพระสูตรว่า
ควรเรียน ควรศึกษานั้นได้พิสูจน์ตนเองอยู่นานแล้วว่าเป็นจริงอย่างที่
ทรงแสดงไว้หรือไม่ ความสนใจ การกล่าวอ้างของนักศึกษารวมบางพวก
มักกล่าวอ้างวาจาจารย์ของตน บางคนจนถึงกับนำเอาวาจาของ
อาจารย์บ้าง ของตนเองบ้าง มาลบล้างพระพุทธภาษิต แม้แต่การปฏิบัติ
กรรมฐานก็ยังนับเป็นสายอาจารย์นั้นอาจารย์นี้ จนถึงบางครั้งโจมตีหักล้าง
กัน ซึ่งว่ากันตามความเป็นจริงแล้ว การศึกษาปฏิบัติพระพุทธศาสนาควร
จะมีสายเดียว คือ

“สายพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย” พระสูตรที่ ๗ นี้จึงจัดว่า
เป็นพระสูตรที่ควรแก่การสนใจ พิจารณาทบทวนมากที่สุดเรื่องหนึ่ง สำหรับ
ผู้มีความปรารถนาที่จะรักษาพระพุทธศาสนาอันแท้จริงไว้ นักปราชญ์
ทั้งหลายก็เหมือนกัน จะเก่งกันอย่างไร ก็เก่งกันไปเถิด แต่อย่าให้เกิน
พระพุทธเจ้าไปเลย เพราะอย่างไรๆ ในโฉมหน้าประวัติศาสตร์อันยาวนานนั้น
มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้นที่ทรงตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ
แม้จะเคยมีพระพุทธเจ้าในอดีตตั้งกล่าวในพระสูตรก่อนๆ แต่เป็นเวลา
ที่นานไกลเกินที่จะกำหนดนับได้

การตั้งใจกำหนดศึกษาตามพระพุทธคำรัสตรัสสั่ง จึงเป็นความ
จำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในระยะเวลาที่เกิดนักปราชญ์ในด้านต่างๆ ขึ้นมามาก
ในปัจจุบัน การยึดหลักพระพุทธวจนะไว้ เพื่อเป็นแนวในการศึกษาพิจารณา
ตัดสินใจตัดสินหลักคำสอนของนักปราชญ์ทั้งหลาย ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักพระ

พุทธศาสนา ยิ่งจำเป็นมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะโอกาสที่จะหลงทางมีได้
ง่ายมาก หากขาดพื้นฐานความเข้าใจในหลักธรรมมากพอ

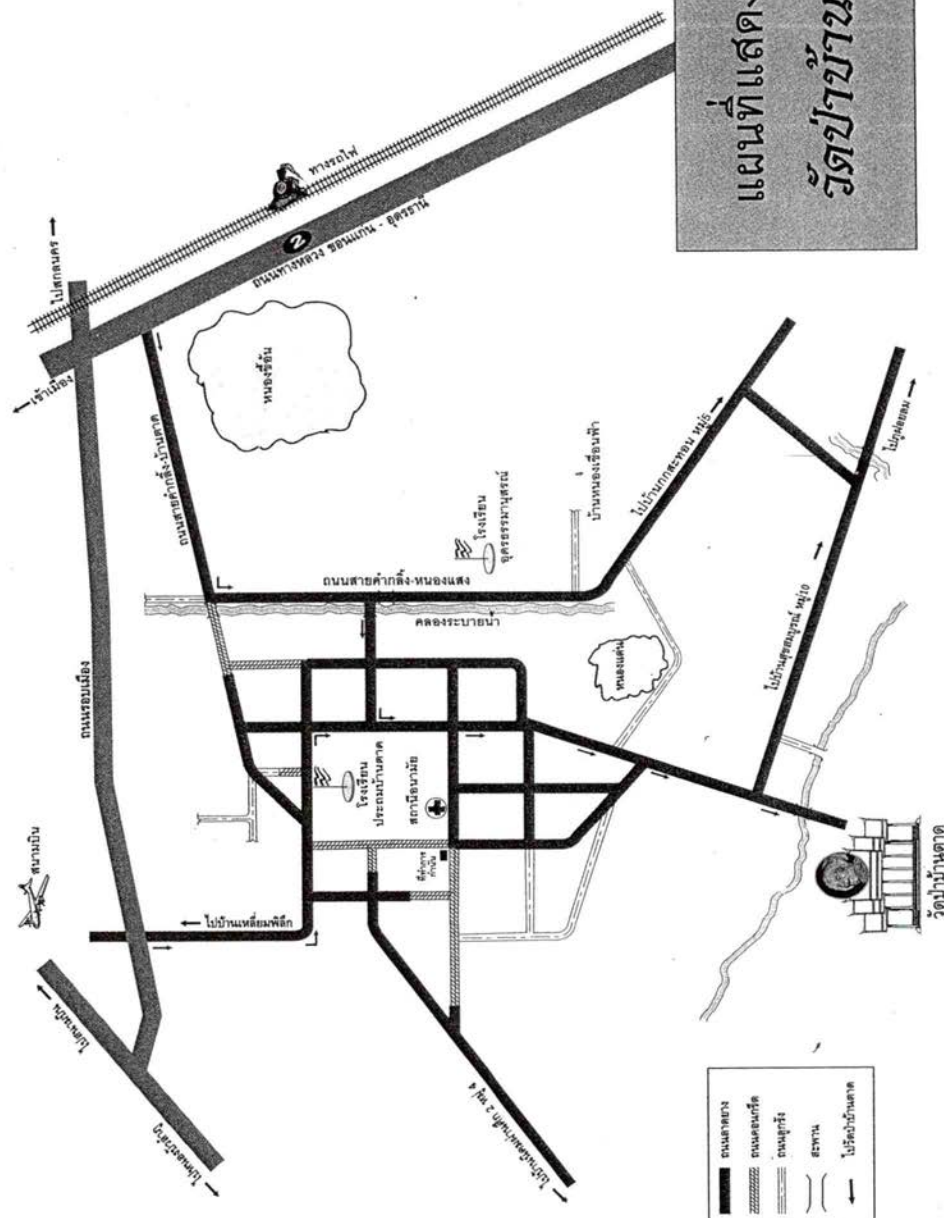
๕. การเข้าไปสู่ตระกูลของภิกษุนั้น ทั้งในแง่วินัยและธรรมะ ให้
เข้าไปในกรณีที่เป็นเท่านั้น การคลุกคลีกับตระกูลทั้งหลายไม่ชอบด้วย
วินัยและธรรม การที่ทรงยกตัวอย่างข้างกับแมวมาเป็นตัวอย่างนั้น ทรง
หมายเอาพระเถระที่ประกอบด้วยธรรมของพระเถระเท่านั้น หากได้หมาย
เพียงท่านที่มีพรรษาเกิน ๑๐ เท่านั้นไม่ ในสังคี่ติสูตรท่านกำหนดประเภท
พระเถระไว้เป็น ๓ ข้อ

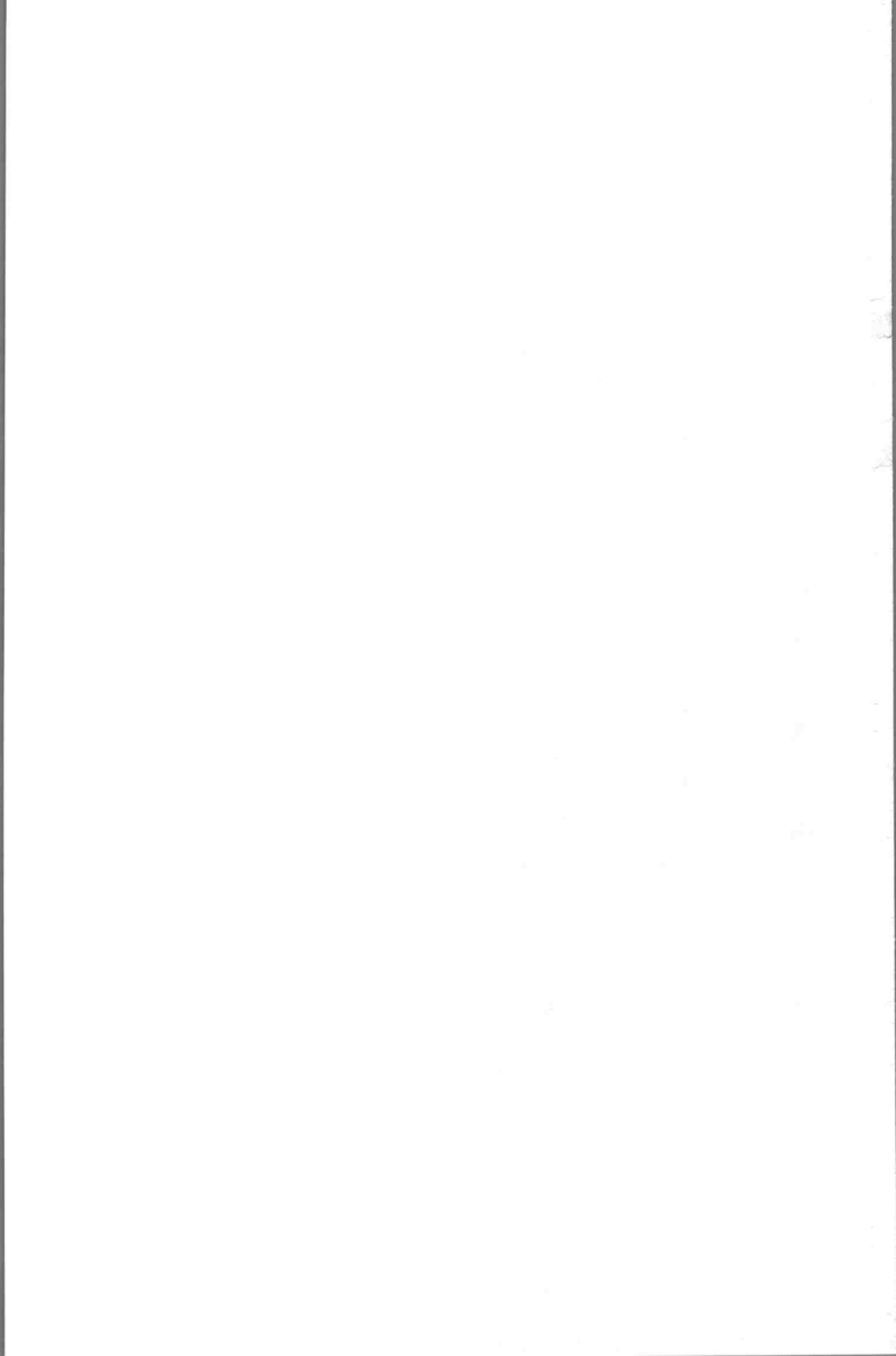
“เป็นพระเถระโดยชาติ เป็นพระเถระโดยธรรม และเป็นพระเถระ
โดยสมมติ” ในที่นี้ทรงหมายเอาพระเถระโดยธรรมเท่านั้น เพราะท่านเป็นผู้
ผู้มั่นคงทั้งในพระวินัยและจิตใจ อย่างน้อยก็อาจรักษาตัวไม่ให้เป็นคนทรยศ
เพราะการเข้าไปสู่ตระกูลได้

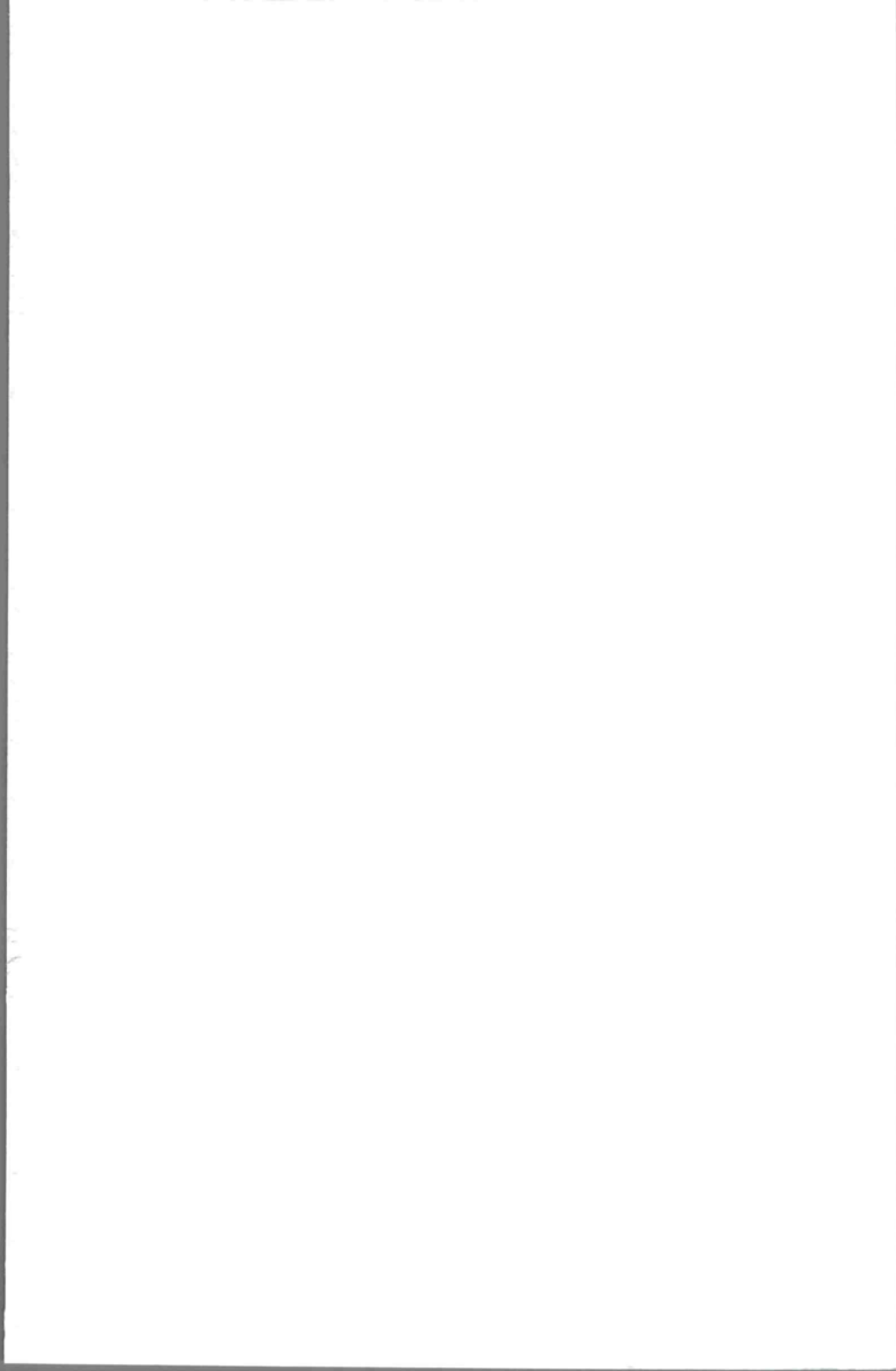
๖. พระสูตรที่ ๑๒ พระอรรถกถาจารย์เล่าเรื่องความว่า “พี่น้อง
๗ คนไปทำนากันในนา แต่น้องชายคนเล็กไปเลี้ยงโคอยู่ที่ปลายนา
งูเหลือมตัวหนึ่งมารัดสุนัขจิ้งจอก หนุมคนน้องจึงช่วยไล่งูเหลือม จนมัน
ปลดปล่อยสุนัขจิ้งจอก แต่กลับมารัดเอาชายหนุม สุนัขจิ้งจอกลำนึกคุณคิดจะ
ช่วย เพื่อตอบแทนบุญคุณที่ชายหนุมคนนั้นได้ช่วยชีวิตตนไว้ จึงวิ่งไปไกล
ที่พี่ชาย ๖ คนทำนาอยู่ คามมืดที่เขาวางไว้หนีไปทางที่ชายหนุมถูกรัดอยู่
พี่ชายทั้ง ๖ เข้าใจว่าสุนัขมาขโมยมีดจึงวิ่งไล่ไป สุนัขจิ้งจอกไปวางมีดไว้
ใกล้ชายหนุมนั้น เมื่อพี่น้องทั้ง ๖ มาถึงเห็นเช่นนั้นจึงใช้มีดเล่มนั้นตัด
งูเหลือมขาด ช่วยน้องชายพ้นจากอันตราย” พระพุทธเจ้าจึงทรงยก
ตัวอย่างสุนัขจิ้งจอกตัวนั้นมาเป็นแบบอย่างในความเป็นสัตว์มีกตัญญูกตเวทิต
ทั้งๆ ที่คุณธรรมเหล่านี้ไม่มีแก่ภิกษุบางรูป และทรงเน้นให้ทำตนเป็นคนมี
ความกตัญญูกตเวทิต เพราะมนุษย์ไม่ควรค้อยกว่าสุนัขจิ้งจอกไสด้าน
คุณธรรมข้อนี้

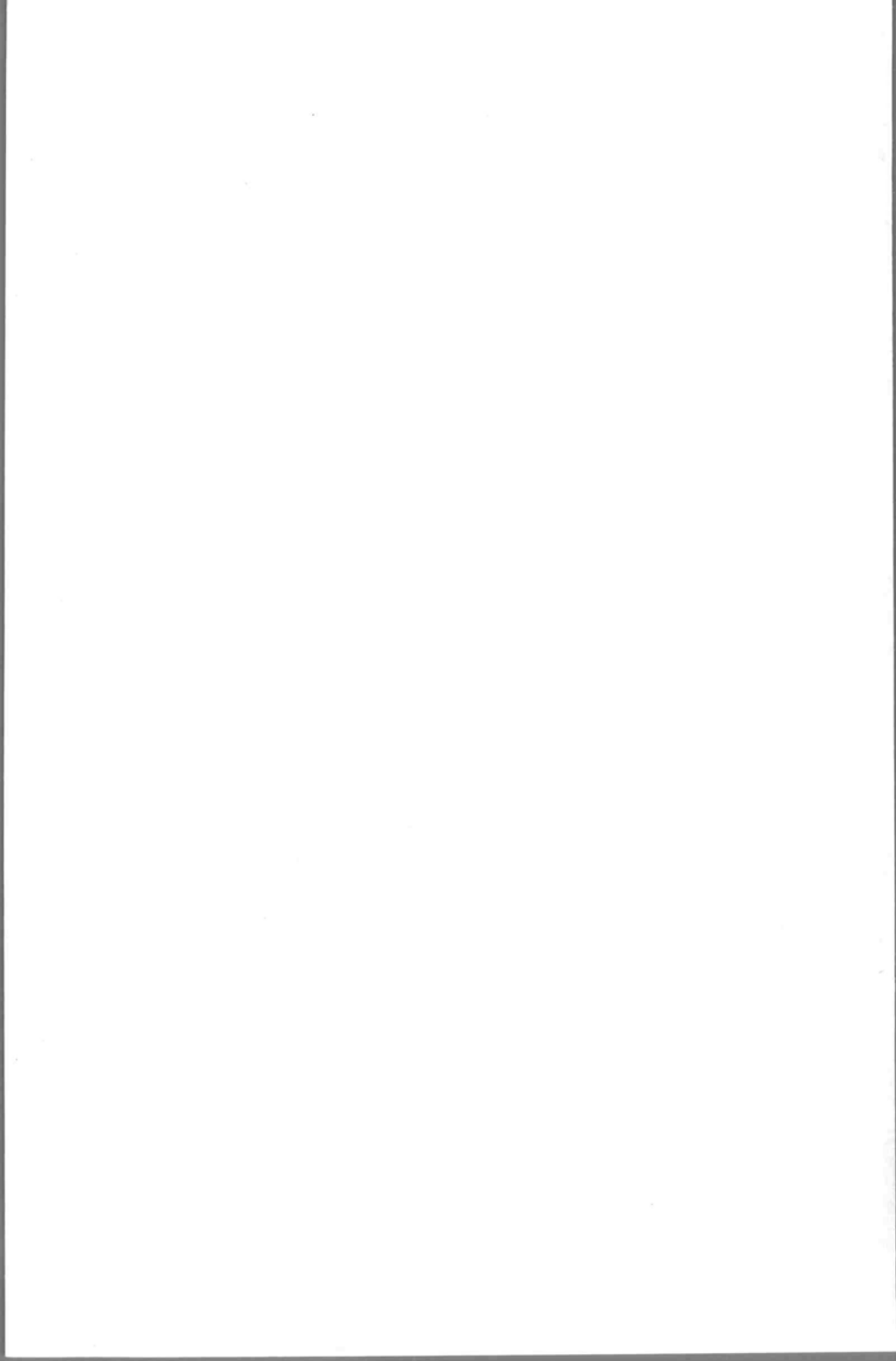

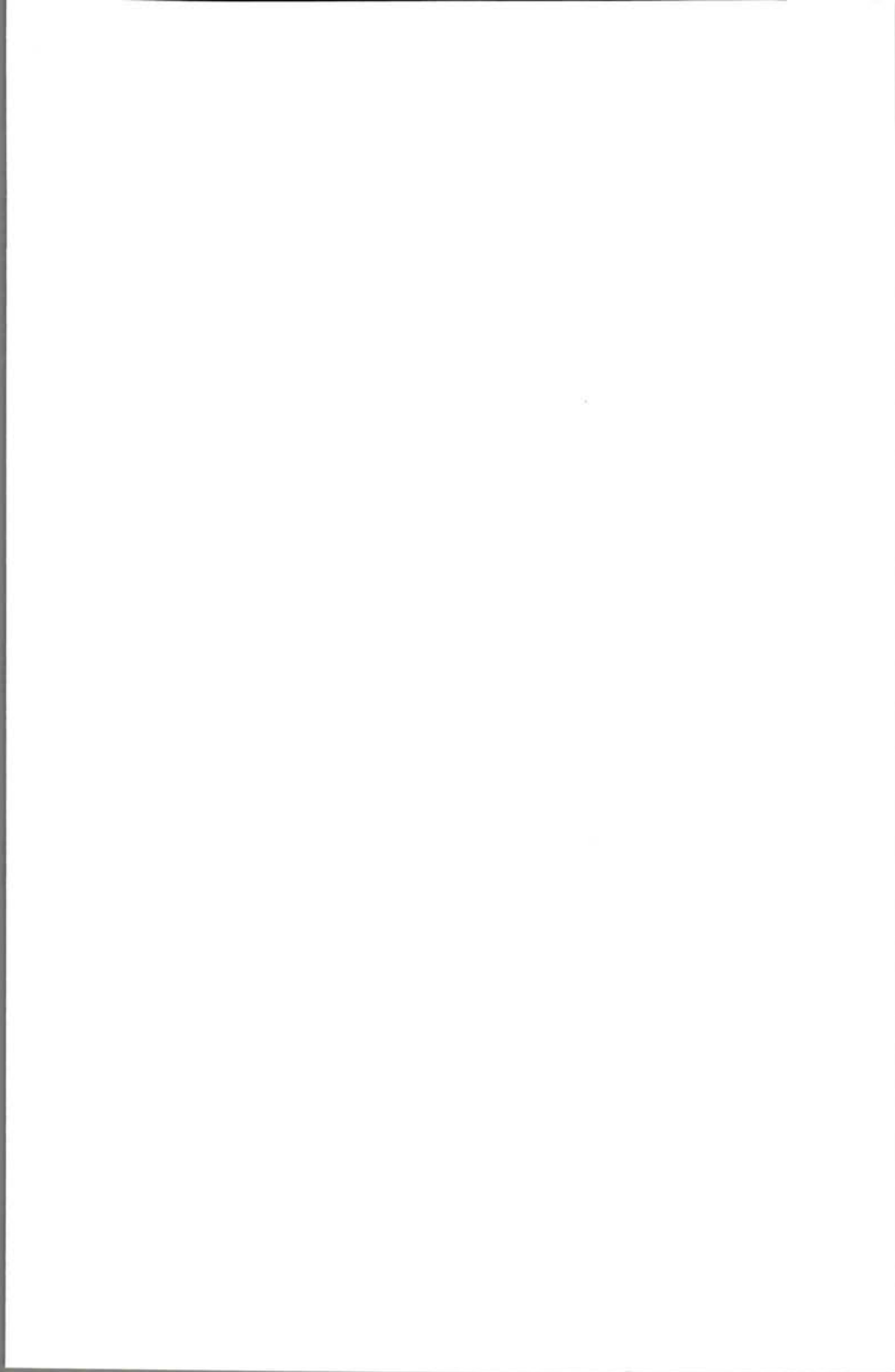
แผนที่แสดงที่ตั้ง วัดป่าบ้านตาด

การรวมตัวของคนดีกับคนดีแล้ว ส่วน
มากก็รวมแต่ผู้ดีกับผู้ดีอันได้ชื่อมาว่า
คือคนดีอันดีจริงๆแล้วแต่ผู้ดี
อันพวกนี้ผู้ดีจริงๆ ส่วนที่ส่วนน้อย
คือคนดีที่รวมตัวกันไว้แต่ผู้ดี
อันพวกนี้ผู้ดีจริงๆแล้วแต่ผู้ดี
อันพวกนี้ผู้ดีจริงๆแล้วแต่ผู้ดี

๒๖